

DİL – KÜLTÜR İLİŞKİSİ

KÜLTÜR

Kültür kavramı tarih boyunca pek çok bilimin konusu olmuş, dolayısıyla da düşünürler tarafından farklı tanımları yapılmıştır. Kültürle ilgili yapılan tanımlar ve sıralanan özelliklere rağmen kültür tanımlanması hâlâ zor bir kavramdır.

Türk düşünce hayatında da kültür kavramının mahiyetiyle ilgili çalışmalar yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir. Türk tarihinde kültür kavramına yönelik fikir yürüten ilk düşünür Ziya Gökalp'tir. Gökalp, kültür kavramına Türkçe bir karşılık aramış ve bunun da hars olduğunu belirtmiştir. Gökalp'e göre kültür, bir topluma ait sanat, edebiyat, dil, inanç, değer, dünya görüşü, ekonomik, hukuk, gelenek ve göreneklerin tümüne verilen isimdir. Miyasoğlu'na (1999: 13) göre kültür, kader birlikteliği yapmış insan topluluklarının belli bir ülkede ortaya koydukları ve ancak din ve devletle var olabilen, tarih boyunca gelişip değişen manevi değerlerin toplamıdır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere kültürün dil ile çok yakın bir ilişkisi bulunmaktadır. Kafesoğlu ise kültürün belirli bir topluma özgü sosyal davranış kalıplarından ve teknik kuruluşlardan meydana geldiğini ifade eder (2003: 16). Kültür bir millete şahsiyetini veren, onu diğer milletler içerisinde farklı kılmaya yarayan, tarihî seyir içerisinde oluşmuş, kendine has somut ve somut olmayan değerlerin bütünüdür (Bilgiç, 1986: 27). Kültür, "...tarihin derinliklerinden süzülüp gelen; zamanın ve ihtiyaçların doğurduğu şuurlu tercihlerle, manalı ve zengin bir sentez oluşturan; sistemli ve sistemsiz şekilde nesilden nesile aktarılan; bu suretle her bir insanda benlik ve mensubiyet duygusu, kimlik şuuru kazanılmasına yol açan; çevreyi ve şartları değiştirme gücü veren; nesillerden her birinin yaşadıkları zamana ve geleceğe bakışları sırasında geçmişe ait atıf düşüncesine yol açan inanışların, kabullenişlerin, yaşama şekillerinin bütününe, tamamı"na verilen addır (Tural, 1992: 138).

Yukarıdaki tanımlara bakıldığında kültürün insanın ortaya koyduğu, içinde insanın geçtiği tüm gerçeklikler olduğu anlaşılmaktadır. Kültür insanın doğadaki izidir. Doğaya bakıldığında insanların eliyle nasıl işlendiği, daha doğrusu nasıl insanlaştırıldığı görülmektedir. İşte doğanın bu insanlaştırılma süreci ve geride bıraktığı izleri bize kültürü vermektedir. İnsanın gelişimi ve varoluşsal gerçekliği kültürel genlerine kodlanarak yüzyıllar boyunca geleceğe taşınmıştır. Bu kültürel genlere bakıldığında insanın kendini nasıl gördüğü, neler düşündüğü; neler hissettiği, duyduğu, yaptığı ve istediği anlaşılmaktadır. Bir insan kitlesinin isteklerinin, ülkülerinin ve değerlerinin ne olduğu merak ediliyorsa bakılacak ilk yer kültürel anlayışdır. Ekonomi, teknik, sanat, edebiyat, estetik, bilim, devlet, coğrafya ve bunlar gibi insanın meydana getirdiği her şey kültürün konusunu oluşturmaktadır (Uygur, 2003).

Kültür genel olarak "insanoğlunun ortaya koyduğu maddi ve manevi değerlerin tümü" şeklinde tanımlanabilir. Fakat burada maddi ve manevi değerlerin ne olduğuna bir açıklık

getirilmesi gerekir. İnsanın ortaya koyduğu tüm araç ve gereçler kültürün maddi yönüne işaret ederken, yine insan ürünü olan tüm anlamlar, kurallar, değerler ise manevi kültüre işaret eder (Kongar, 2003). İnsanın ürettiği her ahlak kuralı ya da her araç kültürün ögesidir. İnsanların üzerindeki giysileri, günlük hayatta işlerini kolaylaştırmak için kullandıkları araçlar, kafalarından geçen her ahlaki ya da dinî düşünce kültürdür. Kültürün en belirgin özelliklerinden birisi hayatımızı kuşatıcı olmasıdır.

Kültürün hayatımızı kuşatması, her an onu etkilemesi ve bu etkiyi devam ettirmesi ile açıklanabilir. Çocukluktan yaşlılığa kadar başımızdan geçen tüm sosyal olayların hepsinde kültürü üretirken aynı zamanda ürettiğimiz kültürle kültürleniriz. Bu durum toplumsal bir olgudur. İnsan kendi kültürünü yaratırken yarattığı kültür de onu etkiler ve geliştirir (Uygur, 2003). Kültür bu açıdan hem nesne hem de özne konumundadır. İnsan kültür üretir ve ürettiği bu değerleri yine kültürle geleceğe taşır. İnsan ile kültür birbirlerinin mutlak kaynaklarıdır.

Belirli bir gruba ait insanların dünya görüşü, günlük hayat uygulamaları, kullandıkları dil ve tercih ettikleri iletişim şekillerinin kültürün kapsamına girmesi; kültürün önemli bir özelliğini göstermektedir. Belli bir gruba ait olma ve o grubun özelliklerini paylaşma, bunun beraberinde kendini diğer gruplardan farklı olarak görme, diğer grupların maddi ve manevi yaşayış tarzlarına yabancı olma durumları kültürün özgün bir grup yaratma ya da özgün bir topluluk oluşturma işlevini göstermektedir. Kültürün bu işlevi aynı kültürü paylaşan insanların (Scollon & Scollon, 1995);

- birbirlerini kolay anlamalarını
- birbirleriyle üretken ilişkiler kurmalarını
- birbirlerine yapıcı bir şekilde bağlanmalarını
- öznel bir kimlik oluşturmalarını,
- aynı idealler için mücadele etmelerini sağlar.

Kültür, yaşanarak öğrenilen değerler manzumesidir. Bir insanın gündelik hayatta kendisinden beklenen yeme, içme, giyinme, süslenme, inanma, sevinme, gücenme, kısıma, kavga etme, gülme, eğlenme ve tanıma gibi sosyal hareketlilikler kültürün içerdiği davranış biçimleridir (Brooks, 1997). Tipik bir grup üyesinin bu davranışları nasıl, nerede, ne zaman, ne kadar ve kimlerle gerçekleştireceğini öğrenmesi ise yine kültür vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Çocuklar çevrelerinin farkına varmaya başladıklarında bu davranış biçimlerini kültürel ortamda öğrenirler. Bu öğrenme süreci ise kimi zaman bilinçli ama çoğu zaman da bilinçsiz bir şekilde gerçekleşir. Çocuklar çevrelerinde olup biten olaylardan kendilerine pratik fayda sağlayacak olanları seçip alırlar ve bu öğrenme süreci onların hayatlarının bir parçası haline gelir (Güvenç, 2002). Burada dikkat edilmesi gereken husus, çocukların öğrenirken bunu içgüdüsel ya da kalıtsal olarak değil, yaparak ve yaşayarak öğrenmesidir. Dolayısıyla öğrenilmiş insan davranışlarının genel ifadesi olan kültür yeme, içme, uyuma gibi içgüdüsel; göz ve saç rengi, boy uzunluğu ya

da kısalığı gibi kalıtsal özelliklerden ayrı değerlendirilmelidir. Kültürel değerlerden bahsedilebilmesi için sadece belli bir kara parçasında belirli bir grup tarafından paylaşılmasının yeterli olmadığı, aynı zamanda öğrenilmiş olmasının da gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Kültürel Ögeler

Kültürün oluşum süreci göz önünde bulundurulduğunda kültürel öğeleri belli birkaç başlık altında toplamak çok zordur. Fakat kültürel öğeler temelde maddi ve manevi olmak üzere iki başlık altında ele alınabilir. Kültürün soyut olan kısmı manevi kültürel öğeleri temsil ederken bunun dışında kalan ve doğal ortamda varlığını sürdüren öğeler ise maddi kültürel öğeleri ifade etmektedir.

Maddi kültürel öğeler

Toplumların konuştukları dilleri, inançları, sahip oldukları dünya görüşü, örfleri ve gelenekleri, uymakla yükümlü oldukları sosyal kurallar, maddi olmayan kültürel öğeleri oluştururken gündelik hayatta kullandığı elbiseleri, caddeleri, sokakları, tiyatro binaları, müzeleri, park ve bahçeleri, evleri, binaları, silahları ve bunlar gibi pek çoğu maddi kültürel öğeleri oluşturmaktadır.

Türk kültüründen hareketle maddi kültürel öğelerin bir toplum için ne kadar anlamlı ve önemli olduğunu göstermeye çalışalım. İlk olarak Orhun Yazıtları'nı ele alalım. Türk kültürü için çok önemli bir yere sahip Orhun Yazıtları; Türk tarihi, edebiyatı, sanatı, yaşayışı, dünya görüşü, devlet anlayışı gibi pek çok kültürel değeri barındıran ve Türk tarihinin yüzlerce yıl öncesine ışık tutan kadim eserleridir. Bugün bu maddi kültürel öğelerden haberdar olamasaydık kültürel yapımızın derinliği hakkında bu kadar bilgiye de sahip olamayacaktık.

Türk kültürü açısından büyük bir önem arz eden Kaşgarlı Mahmud'un Divanü Lügati't-Türk adlı eseri de maddi kültürel öğelere verilebilecek diğer bir örnektir. Bu kültür abidesiyle biz Türk dili, edebiyatı, sanatı, yaşayışı, inanışları ve idealleri hakkında önemli bilgiler edinmekteyiz.

Maddi kültürel öğelerle ilgili verilen bu örnekler gibi insanların giysileri, yaşadıkları ortamlar, çalıştıkları mekânlar, yedikleri yemekler de o insanların mensup oldukları toplumun ya da milletin kültürel izlerini taşımaktadırlar. Kısacası insanın ürettiği ve sonrasında bunlardan etkilendiği maddi olarak her ne varsa bunların hepsi maddi kültürel öge kapsamında değerlendirilebilir. Din Din, insan olmanın en önemli ihtiyaçlarından birisidir. İnsan; çevresini aklıyla şekillendirip kendine en uygun hâle getirirken ruh dünyasını da din ile düzenlemekte, geleceğe dair planlarını dinin kendisine

vermiş olduğu ruhsal rahatlıkla yapmaktadır. Din, insanoğlunun çevresindeki bilinmezliklere veya aklının yetmediklerine cevap vererek ruhsal açıdan doyuma ulaşmasını sağlamaktadır. İnsanlar dinî inançları bağlamında tutum ve davranış örüntüleri geliştirirler (Emiroğlu & Aydın, 2003). Bu durum tüm insanlık için geçerlidir. Farklılıklar ise tutum ve davranış örüntüleri olarak ifade edilen ibadet ve ayinlerde ortaya çıkmaktadır.

Dinin kültürel hayat üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Dinî inançlar insanların iş hayatındaki davranışlarından, politik uğraş ve bireysel inançlara kadar pek çok değeri doğrudan etkiler ve şekillendirir (Samovar, Porter & McDaniel, 2010). Örneğin; İslamiyet'in Türk kültürü üzerindeki etkilerini mimari, sanat, yönetim, günlük hayat ve bunlara benzer pek çok toplumsal değerde gözlemlemek mümkündür.

Dil

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, sözlü ve yazılı bir gelenekle geçmiş ile bugün arasında bağ kurarak şu anda şekillenmeye devam eden kültürel değerleri geleceğe taşıyan köprü konumundaki sistemli yapıdır. Bu tanımda dikkat edilmesi gereken nokta, dilin sadece bireyler arasında anlaşmayı ve bilgi paylaşımını sağlamakla kalmayıp aynı zamanda kültürel değerlerin de geleceğe aktarımında rol almasıdır. Bu nedenle kültürel belleğin canlı kalabilmesi, dilin toplumsal hayattaki işlevselliğine bağlıdır.

Türk kültürüne ait en eski zamanlardan kalma yas törenleri, şöenler, savaşlar, önemli tarihsel kırılmalar hep dil vasıtasıyla günümüze aktarılmakta, dil ile yorumlanmakta ve anlaşılmaktadır. Sagular, savlar, destanlar ve koşuklar hep İslam öncesi Türk kültürü hakkında bilgi verirken mesneviler, gazeller, kasideler kıssalar, tezkireler, siyasetnameler ise İslamiyet dönemi Türk yaşayışı hakkında önemli bilgiler vermektedir. İster İslam öncesi dönem ister İslam sonrası dönem olsun, her ikisinde de ortaya konular ürünlerin ham maddesi dil olmuştur.

Kültürün bir toplum bağlamında müşterek hâle gelmesinde dilin hayati bir işlevi vardır. İnsanlar kültürel değerlerini ancak dil ile birbirleriyle paylaşır ve yine ancak dil ile bunları yaşarlar. Dilin kültür içerisindeki bu önemli işlevi farklı kültürler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi bağlamında da oldukça önemlidir. Her ne kadar kültürel değerlerin özgünlüğü söz konusu olsa da farklı kültürleri yaşayan insanlarla da iletişim kurulması elzemdir. Bu noktada farklı kültürler arasındaki kültürel alışverişin de yine dil ile yapıldığı anlaşılmaktadır.

Tarih

İnsanları bir arada tutan ya da bir arada yaşamaya istekli kılan en önemli kültürel öğelerden birisi de tarihtir. İnsanlar sahip oldukları tarihsel köklere bağlı olarak birlik ve beraberlik şuuruna sahip olup geleceğe dair aynı hayalleri paylaşırlar. Farklı tarihî köklere sahip insanların aynı kültürel değerleri yaşaması çok zordur.

Türk tarihi, Türk kültürünün varlığını devam ettirebilmesinde önemli bir yere sahiptir. Kazandığımız zaferler, kaybettiğimizde ortaya koyduğumuz azim, en çetin zaman dilimlerinde göstermiş olduğumuz cesaret ve kahramanlıklar Türk kimliğinin şekillenmesinde ve bunun gelecek kuşaklara aktarılmasında bir tarih şuurunu elzem kılmaktadır. Tam bu noktada tarih ile kültürün ortak bir yanına değinilmektedir: Tarih de kültür gibi genç kuşaklara aktarılması gereken değerler manzumesidir.

Değerler, olaylar karşısında geliştirilecek tepkilerin içeriği ve şekliyle ilgili ipuçları veren, âdeta insan hayatını bir örümcek ağı gibi sarıp sarmalayan yaşam koşullarıdır. İnsanlar ne kadar çok değeri paylaşırsa o toplumun kültürel zemini de o kadar sağlam ve güçlüdür. Toplumsal değerlerin insanlar arasındaki kabul düzeylerinin farklılaşması ise kültürel bağların zayıf olduğuna işaret eder. Örneğin Amerikan yerlilerinde büyüklere çok derin bir saygı duyulur. Onların ağızlarından çıkanlar, Amerikan yerlileri için çok büyük bir öneme sahiptir. Amerikan vatandaşları için ise gençlik daha önemlidir (Samovar, Porter & McDaniel, 2010).

Böyle bir ortamda değerlerin farklılaşmasından dolayı iki kutuplu bir toplumsal anlayış ortaya çıkmaktadır.

Dünya görüşü

Dünya görüşü; toplumları bir arada tutan ve geleceğe aynı pencereden bakmalarını sağlayan, hâldeki tutum ve davranışlarını şekillendiren bilgi ve değerler bütünüdür. Her toplumun kendine özgü bir dünya görüşü vardır. Örneğin; Türklerin dünya görüşü, hâkim olunan topraklarda adaleti ve iyi bir yönetim anlayışını egemen kılarak insanların refah ve huzur içerisinde yaşamalarını sağlamaktır. Türklerin sahip olduğu bu dünya görüşü İslamiyet öncesinde olduğu gibi İslamiyet sonrasında da aynen devam etmiştir. İslamiyet öncesinde farklı inanç ve yaşayışlara saygı duyan Türk dünya görüşü, İslamiyet sonrasında Fatih Sultan Mehmet ile en üst düzeyde temsil edilmiş, Mustafa Kemal Atatürk'ün "Yurtta barış, dünyada barış" temel ilkesiyle Türk sınırlarını aşarak evrensel bir nitelik kazanmıştır. Buna rağmen günümüzde sömürü, baskı, şiddet gibi insanlık dışı prensipler temelinde gelişip tüm dünyayı kasıp kavuran dünya görüşlerinin de varlığı hem görülmekte hem de yaşanmaktadır.

DİL, KÜLTÜR VE EDEBİYAT İLİŞKİSİ

İnsan yığınlarının millet olabilmesinde dilin önemli bir yeri vardır. Dil, dağınık hâlde bulunan insan yığınlarını bir araya getirip ortak bir paydada buluşturmaya kalmaz, oluşmasını sağladığı bu birlikteliğin devam etmesinde de rol almaya devam eder. İnsanın, ait olduğu toplumun kültür bilgisini öğrenmesi ve bu bilgi eşliğinde pratik ihtiyaçlara da cevap verebilecek şekilde kültürlenmesi gerekir. Bu süreç kültürel bir

kimlik inşa etme sürecidir. İnsan ait olduğu toplumun kültürel anlayışıyla kültürlendikten sonra kendisini diğerlerinden farklı kılan özellikleriyle o toplumun bir ferdi olarak milletler camiasındaki yerini alır.

Milletler tarih sahnesindeki varlıklarını millî kültüre borçludurlar. Kültürel değerlerine sahip çıkan milletler, uluslararası camiada varlıklarını kabul ettirip hür bir şekilde yaşama imkânına kavuşurlar. Her millet ancak kültür ve dili sayesinde millî hafızasını canlı tutabilir. Millî hafızası canlı olan fertler bağımsız yaşama azmi içerisinde. Millî hafıza oluşmadan, kültürel kimliğin oluşması ve gelişmesi düşünülemez. Millî hafızası açık olan toplum, sahip olduğu kültürel kimlikle kendisini diğer toplumlara tanıtır ve diğer milletlerden farklı kılan kültürel özellikleri ortaya koyar. Kültürel kimlik bir millî kültüre mensup olduğunun en açık ifadesidir (Kösoğlu, 2002: 135).

Kültürle ilgili yapılan tüm tanımlarda dilin kültürü çağrıştıran yönüne dikkat çekildiği görülmektedir. Aksan'a (2007) göre kimi sözcükler toplumun inançları, gelenekleri, bireylerin kendi aralarındaki davranış ve ilişkileri, maddi ve manevi kültürü hakkında bizlere fikir verebilir. Kültür bir yaşam tarzıdır ve aynen dile yansır. Oktay Sinanoğlu konuyla ilgili şöyle bir karşılaştırma yapar: "Âdeta her kelimenin üstünde bir çağrışımlar bulutu var. Şu cam bardağa Türkçe 'bardak', İngilizcede 'glass' diyebilirsiniz. Aynı nesne tanımlanmış olur. Ancak, Türkçe 'bardak' bana bir Karacaoğlu şiiirini (Elifin elinde bardak, yeşil başlı güzel ördek...) çağrıştırır. İngiliz'e ise 'glass' viski içmeyi çağrıştırabilir. İşte bu çağrışım bulutları dilden dile, kültürden kültüre değişir (Sinanoğlu, 1998; akt. Ünal, 2004: 16). Sinanoğlu'nun da belirtmiş olduğu gibi toplumlar günlük hayatlarında kullandıkları sözcüklere ve kavramlara kendi hislerini, duygularını, hayallerini, dünya görüşlerini ve tasarımlarını yüklerler. O sözcük ve kavramlar artık ait olduğu toplumun aynası hüviyetindedir, kendilerine has millî değerleri vardır. Kaplan (2002: 139), dili toplumun duygu ve düşüncelerinin kabı olarak nitelendirir ve toplumun kültürel değerlerinin bu kap ile nesilden nesle aktarıldığı üzerinde durur.

Dil bir milletin kimliği olması dolayısıyla kendisini konuşan toplumun özelliklerini en iyi yansıtan araçtır. Toplumun tarihsel süreç içerisinde üretip insanlık hizmetine sunduğu kültürel değerlerin izleri, dil üzerinde kendisini gösterir. Kültür ile dil birbirini tamamlar; biri olmadan diğerinin düşünülmesi zordur. Dil, bir kültür aktarıcısı ve kuşaklar arasında manevi bir köprü olduğu gibi kültürün sürekliliğini ve bütünlüğünü sağlayan da en önemli vasıta. Diller çok eski zamanlardan geldiği için geçmişin izlerini kültürün derinliklerine kadar işler (Akarsu, 1998: 83).

Dilin kültürel bir araç olarak ortaya çıkmasında, estetik bir anlayışla en üst düzeyde işlendiği edebiyatın çok büyük bir etkisi vardır. Edebiyat, kültürün en önemli şubelerinden birisidir. Edebiyat, düşünce, his, inanç ve hayallerin manzum ya da mensur olarak güzel ve etkili bir şekilde anlatılması sanatıdır. Edebiyatın ana malzemesi dildir, dolayısıyla dil gibi edebiyat da kültürün hem unsuru hem de taşıyıcısıdır. Bu yönüyle edebiyatın diğer kültür öğeleri arasında ayrı bir yeri vardır. Edebiyatın ait olduğu toplumun kuşakları arasında köprü işlevi görmesi, diğer kültür değerleri arasında kendisine seçkin bir yer edindirmiştir. Öyle ki, edebiyatın insanı en geniş bir biçimde ele alması, tüm zenginliklerini kapsaması ve diğer toplum fertleriyle ortak bir paydada

buluşturması yönleri, bazı d ş n rl r tarafından kültürün ta kendisi olarak kabul edilmesine bile vesile olmuştur (Cunbur & Parlatır, 1990: 203). Edebiyat bir kültür taşıyıcısı olduğu gibi kültürün de önemli ögesidir.

Edebiyat bir milletin hayallerinin, zevklerinin ve yaratma gücünün en belirgin biçimidir. Bir insan ait olduğu toplumun edebiyatını ne kadar iyi bilirse kendini de o kadar iyi anlamış olur (Kaplan, 2002: 26) ve kendisini ne kadar iyi anlarsa diğer topluluklara o kadar etkili bir şekilde anlatır. Bugün yeryüzünde varlıklarını devam ettirebilen toplumlar şüphesiz bunu edebiyatlarıyla sağlamışlardır. Toplumlar millî hafızanın temel yapı taşı olan edebiyatla bilinir, değerlendirilir ve ancak diğer milletler arasında saygın bir yer edinebilir.

Edebiyat yeni yetişen nesillerin kimlik ve şahsiyet kazanmasında etkili bir kültürel unsurdur. Millî kültür edebiyatla genç nesillere aktarılır ve genç neslin kültürel özelliklerle donatılması, ruhi ve fikr  olgunluğa erişmeleri yine edebiyatla sağlanır (Günay, 1985: 142). Edeb  eserler vasıtasıyla toplumun ideal insan tipi genç nesillere tanıtılır ve model olarak sunulur. Bu ideal insan tipinin yaşam şekli, hayata bakışı, kişiler arası iletişimi, tutum ve davranışları genç nesillere kazandırılmaya çalışılır. Yani toplum yeni neslin karakter edinmesinde en etkili kültür unsuru olarak yine edebiyattan faydalanır.

Toplumlar kültürel değerlerini kendi üyelerine ya da başkalarına aktarmaya ya da tanıtmaya çalışırken edebiyat ürünlerinden çokça faydalanırlar. Kültürü meydana getiren millî, dinî, ahlaki ve insani değerler dil ve edebiyat aracılığıyla bireylere kazandırılır ve millî varoluş bu şekilde sağlanmış olur ( zbay, 2002: 115).

Dil, edebiyatın temelidir. Edebiyat ise bir milletin maddi ve manevi bütün değerlerini bünyesinde toplayan bir sanattır. Dil olmadan bir edebiyatın varlığından bahsedilemez. Edebiyat ise o dili konuşan insanların millî, ahlaki ve insani değerlerinin toplamı olan kültürden ayrı düşünülemez.

Dilin en iyi şekilde kullanılarak v coda getirildiği edeb  eserler, toplumun kültürel değerlerini yansıtırken diğer yandan da kendisinin duyuru alanına giren toplum fertlerinin duygularına hitap ederek onların gelişmesini sağlar ve onlara hayata daha estetik bakabilmenin bakış açılarını sunar. Bundan dolayı edebiyatın insan ve toplum hayatında hem sosyolojik hem de duygusal anlamda önemli etkileri vardır. Dil ve kültür ediniminde bu kadar etkili ögeleri bünyesinde taşıyan edeb  eserler, kültürlenme sürecinde dikkatle üzerinde durulması gereken bir konudur.

Edeb  eserlerin en belirgin özellikleri dilin etkili, güzel ve sanatlı bir şekilde kullanılmasıdır. Edeb  eserler toplumun geçmişini, bugününü ve geleceğini konu edinerek kültürel değerleri görünür hâle getirmeye çalışırken diğer yandan da insanların estetik hislerine hitap ederek onları duygusal anlamda geliştirmeye çalışır. Edeb  metinleri okuyan ve ondan estetik bir haz alan bireyler, yaptıkları işten hem zevk alır hem de eğlenirler.

KAYNAKÇA

- [1] Akarsu, B.(1998). Wilhelm Von Humboldt'da dil-kültür bağlantısı. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- [2] Aksan, D. (2007). Her yönüyle dil (ana çizgileriyle dilbilim). (4. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [3] Brooks, N. (1986). Culture in the classroom. In J.M. Valdes (Eds) Culture bound, 123-129. Cambridge University Press.
- [4] Cunbur, M. & Parlâtır, İ. (1990). Edebiyat, millî kültür unsurlarımız üzerine genel görüşler, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- [5] De Saussure, F. (1998). Cours de linguistique generale. (Çev. Vardar, B.). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- [6] Demir, T. (2004). Türkçe dilbilgisi. (1. Baskı). Ankara: Kurmay Yayınları.
- [7] Emiroğlu, K. & S. Aydın. (2003) Antropoloji sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- [8] Günay, D. (2004). Dil ve iletişim. İstanbul: Multilingual.
- [9] Günay, U. (1985). Gençlik ve Türk İslam eserleri. Millî Kültür ve Gençlik Sempozyumu, Ankara: Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları.
- [10] Gündüz, O., Şimşek, T. (2012). Anlatım teknikleri 2: Uygulamalı yazma eğitimi. (2. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- [11] Güvenç, B. (2002). Kültürün abc'si. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- [12] Hadot, P. (2011). Wittgenstein ve dilin sınırları. (2. Baskı). (Çev. Erşen, M.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- [13] John C. & Condon, J. (1998). Kelimelerin büyüğü dünyası. (Çev. Murat Çiftkaya). İstanbul: İnsan Yayınları.
- [14] Kafesoğlu, İ. (2003). Türk millî kültürü, İstanbul: Ötüken Nesriyat.
- [15] Kaplan, M. (2002). Kültür ve dil. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- [16] Kılıç, V. (2009). Anlambilime giriş. İstanbul: Papatya Yayınları.
- [17] Kıran, Z. & Kıran, A. (2006). Dilbilime giriş. (3. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- [18] Kongar, E. (2003). Kültür üzerine. İstanbul: Remzi Ktabevi
- [19] Korkmaz, Z. (2005). Türk dili üzerine araştırmalar. Ankara: TDK Yayınları.

- [20] Korkmaz, Z., Ercilasun, A., Gülensoy, T., Parlatır, İ., Zülfikar, H. & Birinci, N. (2007). Türk dili ve kompozisyon. (2. Baskı). Ankara: Ekin Yayıncılık.
- [21] Kösoğlu, N. (2002). Küreselleşme ve millî hayat, İstanbul: Ötüken Nesriyat.
- [22] Kudat, C. (2007). Yabancı dil öğretiminde yazınsal metin kullanımı. Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi, Ankara: Anı Yayıncılık.
- [23] Macit, M. & Cavkaytar, S. (Ed.). (2012). Türk dili- 1. (1.Baskı). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- [24] Miyasoğlu, M. (1999). Kültür hayatımız, Ankara: Akçağ Yayınları.
- [25] Özbay, M. (2002). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretimi. Türk Dili, 602, 112-120.
- [26] Salihoğlu, H. (1994). Edebiyat mı? Kültür mü? Yabancı dilde edebiyat öğretimi üzerine düşünceler. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 11(1-2), 21-30.
- [27] Samovar, A.L., Porter, E. R. & McDaniel, R.E. (2010). Intercultural communication: A reader. (12. Basım). Boston: Wadsworth.
- [28] Scollon, R., & Scollon, S. W. (1995). Intercultural communication: A discourse approach. Massachusetts: Blackwell Publishers Inc.
- [29] Tural, S. (1992). Kültürel kimlik üzerine düşünceler, Ankara: Ecdad Yayınları.
- [30] Uygur, N. (2003). Kültür aktarımı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- [31] Ünalın, Ş. (2004). Dil ve kültür. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.